

Malí astmatici

Lucie Čížková

OBSAH

STACIONÁŘ

(Omezení alergenů; Personál; Péče i o částečně nemocné; Dechová rehabilitace; Výchovná péče; Školky v přírodě; Financování)

REŽIM

(Popis sledu denních činností; Režim týdne; Chování dětí v běžném dni)

KOMPLIKACE SOUVISEJÍCÍ S ASTMATEM

DVĚ MALÉ SAMOTÁŘKY

(Seznámení s Martinkou a s Kristýnkou; Přátelství; Vztahy Martinky a Kristýnky vůči kamarádům; Vztahy Martinky a Kristýnky vůči personálu stacionáře;

Doložení poznámkami)

VĚČNÉ PROČ

POZNÁMKY

STACIONÁŘ

Dechový rehabilitační stacionář je nestátní zdravotnické zařízení pro děti předškolního věku. Toto zařízení je určeno pro děti s astmatickými a alergickými potížemi. Proto je zde kladen obzvláště velký důraz na čistotu prostředí. Každé ráno se zde vysává speciálním vysavačem s vodním filtrem, který zachytí i roztoče a velmi malé nečistoty. Zvýšená pozornost je také věnována utírání prachu, praní záclon a závěsů. Dětská herna je vybavena ionizátorem vzduchu, jenž odstraňuje poletující alergizující látky (alergeny). V každé místnosti jsou čističky vzduchu. Protože většina dětí bývá alergická hlavně na peří, pro spaní dětí se používají speciální přikrývky a polštáře z ovčího rouna. Pro takto postižené děti nebývá vhodný příliš suchý vzduch, a proto zde mají zvláštní zvlhčovače.

Úkolem tohoto zdravotnického zařízení je poskytnout dětem komplexní dechovou rehabilitaci a výchovnou péči. Na chodu dechového stacionáře, jenž je určen zhruba pro 36 dětí, se podílí 8 pracovníků. Jednak je to lékař - alergolog, na jehož doporučení jsou děti do stacionáře přijímány. Lékař odpovídá za poskytovanou odbornou úroveň a vede zařízení metodicky. Dále zde pracuje vedoucí sestra, která řídí plynulý provoz a denní činnosti stacionáře. Dvě dětské sestry s rehabilitačním zaškolením pečují o zdravotní stav dětí a provádějí dechovou rehabilitaci a speciální cvičení. Výchovnou péči zajišťují dvě učitelky mateřské školy. V zařízení pracuje také logoped a pomocná síla, jež obstarává stravování a úklid.

Velkým kladem této speciální mateřské školy je skutečnost, že docházet mohou i děti částečně nemocné. Astmatické

a alergické děti často oscilují mezi stavem nemoci a stavem nepřítomnosti obtíží. Kašel, rýma jsou pro ně téměř každodenními starostmi a umístění v normálních mateřských školách bývá tudíž velmi problematické. Každé ráno mohou rodiče personálu zařízení nahlásit nějaké aktuální změny zdravotního stavu dítěte, jenž jsou zaznamenávány do zvláštního deníku. Sem zaznamenávají sestry nejen zprávy od rodičů, ale i své vlastní postřehy ohledně zdravotního stavu dětí. Každý pracovník pak musí při uzavírání docházky dětí svým podpisem stvrdit, že byl s tímto srozuměn, aby mohla být dítěti poskytována co nejvyšší péče s ohledem na jeho aktuální zdravotní stav. Tento deník slouží později hlavně k účelům lékaře, který stav dětí zhodnotí a zvolí příslušnou léčbu. Předepisuje jednak různé masti, léky, ale hlavně léčebné procedury - jako jsou solux, inhalace a míčkování¹⁾. Tyto jsou prováděny zdravotními sestrami se speciálním rehabilitačním zaškolením.

Děti ve stacionáři provádějí denně dechovou rehabilitaci, která by měla být určitou prevencí zdravotních obtíží. Pod pojmem dechová rehabilitace si můžeme představit různé cviky pro rozvoj hrudníku²⁾, dále cvičení pro posílení výkonnosti plic - např. velmi vhodné a dětmi oblíbené bubláni brčkem do skleničky s vodou, „hraní“ na flétnu, houkání mašinek apod. Děti mohou mezi sebou soutěžit, kdo nejdéle vydrží např. bublat nebo houkat jako vláček, a cvičení se tak pro ně stává spíše zábavou. Velkým přínosem dechových cvičení je i dětská jóga. Při ní děti napodobují hlavně různá zvířátka (např. motýlka, kdy si udělují z ručiček křídýlka a „létají“, po chvíli usednou na voňavý kvítek, pěkně si přivoní a soustředěně vydechnou; při hraní na opičky si zase „bubnují“ na hrudničky a snaží se vydávat různé „opičí“ zvuky). Veškerá dechová rehabilitace vychází ze zkušenosti, že astmatické děti nesprávně a hlavně nedostatečně vydechují. Proto cvičení volíme tak, aby se děti učily hlavně správnému stereotypu výdechu.

Stejně tak, jako i v jiných předškolních zařízeních, se i zde věnují výchovné péči. Ta se uskutečňuje podle tematického plánu, kde mají učitelky přesně vymezeno, co s dětmi budou dělat, aby náhodou něco neopomněly. A tak se věnují v průběhu roku jednotlivým ročním obdobím, učí děti sebeobsluže a základním hygienickým návykům, seznamují děti se zvyky a svátky, snaží se rozvíjet dětskou paměť a schopnost soustředění a vůbec se věnují řadě dalších pro život potřebných věcí. Do výchovné činnosti je zařazeno i téma zdravé životosprávy. Astmatické a alergické děti je třeba již od dětství učit zvýšené hygieně a podporovat v nich chuť k absolvování léčebných procedur a terapií.

Dnes se stalo téměř pravidlem, že děti ze severočeského regionu vyjíždějí na ozdravné pobyty v přírodě. Nejinak je tomu i v tomto dechovém stacionáři. Školky v přírodě bývají pořádány tak jedenkrát za půl roku. Délka pobytu bývá volena s ohledem na věk dětí asi jeden týden. Ze zkušenosti pracovnic jsem se dozvěděla, že tyto školy v přírodě mívají velmi kladnou odezvu ze strany rodičů, protože pobyt v čistějším prostředí je pro jejich ratolesti nemalým přínosem a přispíváním ke zdraví. Samozřejmě by bylo vhodné pořádat je častěji, ale s ohledem na finanční situaci některých rodičů to není možné.

Financování pobytu ve stacionáři se příliš neliší od financování běžných mateřských škol. Rodiče platí za jeden den 10,- Kč na provoz a náklady zařízení a 17,- Kč za celou stravovací jednotku dítěte, která zahrnuje ranní a odpolední svačinku a oběd. Měsíčně tedy výdaje rodičů za umístění dítěte ve stacionáři činí asi 520,- Kč.

REŽIM

Běžný den ve stacionáři začíná již před šestou hodinou ranní, kdy technická pracovníce (pomocnice) zahajuje pravidelný úklid. A tak se všude smeje, uklízí a vysává. Udeřem šesté hodiny je stacionář připraven přijímat rozespálé ratolesti. Ráno je zde přítomna pouze jedna sestra nebo učitelka, protože většina dětí přichází až později. Do půl osmé se sejde veškerý personál stacionáře (snad jedinou výjimku tvoří lékař, jenž do zařízení dochází až po skončení prací v ordinaci - tj. po obědě) a co se dětí týče, jejich příchod není téměř nijak časově omezen. Ranní aktivity dětí jsou většinou spontánní, nejsou přímo řízené. Před osmou hodinou musí děti v herně sklízet hračky, aby mohly odcházet do umývárny a poté na ranní svačinku. V osm hodin a třicet minut začíná výchovný blok. Tehdy se děti dělí podle věku do třech skupin - nejmladší si říkají Veverušky, čtyř až pětiletí zase Berušky a předškoláci jsou Sluníčka. S nejmladší skupinou dětí pracuje zdravotní sestra a zbylá dvě oddělení vedou učitelky mateřských škol. Protože děti většinou nevydrží příliš dlouho u jedné činnosti, končí s touto řízenou prací okolo deváté hodiny. Pak děti chodí většinou ven - např. do parku, na hřiště nebo do lesa. Je třeba zdůraznit, že vedoucí sestra bedlivě sleduje zprávy okresní hygienické stanice o stavu znečištění ovzduší. V případě špatných rozptylových podmínek děti na vycházky pochopitelně neodcházejí. Děti, jejichž zdravotní stav není právě nejlepší, zůstávají ve stacionáři a provádí se s nimi léčebné procedury (solux, inhalace a míčkování). Návraty z vycházek bývají okolo půl jedenácté. Po důkladném omytí rukou chodí děti na oběd, který se podává po jedenácté hodině. Pracovnice mající odpolední službu si dohlíží na svlékání dětí před spaním a také zůstává s dětmi po celou dobu poledního klidu na ložnici. Většina dětí bývá hodně unavená, a tak se spí až do půl druhé. Děcka po načerpání nových sil mají svačinku a pak si společně hrají. Herní činnost již není příliš řízená, děti se ani nedělí do skupinek. To vše proto, že některé děti již odcházejí v doprovodu svých rodičů domů a určitě by je mrzelo, kdyby jim něco uniklo. Stacionář funguje do čtyř hodin odpoledne.

V průběhu týdne má denní režim různé modifikace. Pravidelně mohou děti navštěvovat v úterý a v pátek výuku cizích jazyků (angličtiny a němčiny). Hodiny se uskutečňují v prostorách stacionáře, a tak děti nemusejí nikam docházet. Každou středu probíhá lecke sebeobranu, jež se těší zvláštní oblibě hlavně u chlapců. Čtvrteční dopoledne jsou vyhrazena pro logopedii, která probíhá individuálně pod dohledem zkušeného logopeda. Děti také často navštěvují různá divadelní představení, chodí na výstavy, do kina či do cirkusu.

Ráda bych se vám nyní pokusila přiblížit část obyčejného dne ve stacionáři, jak jsem měla možnost se s ním sama seznámit.

Já: „Dobré ráno.“
 „Dobrý den, teto,“ ozývá se ze všech koutů.
 Já: „Tak povídejte, jak jste se měly a co jste dělaly?“
 Markétka: „Dobře, teto, já dobře.“
 „My jsme byly v divadle,“ křičí na mě Martínek.
 Já: „Hm, to jste se teda měly. A na čem jste byly v divadle?“
 Kačenka: „Na pohádce. A byla tam taky čarodějnice a já jsem se nebála! A teto, kdes byla? Tys byla nemocná?“
 Já: „Ne, nebyla jsem nemocná, ale já ještě musím chodit do školy, a tak tady s vámi nemůžu být každý den, víš.“
 Kačenka: „Teto, to je ale škoda!“
 Teta Káťa: „Ahoj Lucko, tak jak se máš, co škola?“
 Já: „Ale vždyť to znáš, vše při starém.“
 Zvoní zvonek. Jdu otevřít. Ve dveřích stojí paní.
 Já: „Dobré ráno.“
 Paní: „Dobrý den, mohla bych si vzít klíče od šatny?“
 Já: „Ale to víte že ano.“ (podávám jí klíče)
 Paní: „Děkuji.“
 Já: „Nemáte zač.“
 Odcházím zpátky k dětem do herny. Ve školce je zatím jen asi osm dětí. Kluci si staví v rohu zřejmě nějakou garáž.
 Holčičky se motají okolo tety Káti.
 Teta Káťa: „Tak co vy moje rozárky!“
 Markétka: „Teto, mně se chce čírat.“
 Teta Káťa: „Tak utíkej na záchod.“ (Markétka tedy odbíhá pryč)
 Já: „Tak co, děti, co budeme dneska dělat? Co kdybychom si...“
 Ani se mi nepodařilo větu dokončit a do řeči mi skočila Kačenka: „Teto, pusťš nám písničky. My bysme chtěly Dáču!“
 Teta Káťa mezitím přináší kazeták a pouští požadovanou kazetu. Holčičky jsou očividně spokojené. Kačenka chytne Martinku za ruku a začnou spolu tancovat a poskakovat. Teta Káťa se připojuje k dětem a dělají kolečko. Teta dělá roztočivé kousky s rukama a holčičky se jí pokoušejí napodobovat. Kluci si pořád hrají v rohu herny. Občas se nám připomenou žalováním, ale jinak jsou hodní. Ozve se zvonek. Opět jdu otevřít dveře. Přicházejí dvě sestřičky (ve smyslu sourozenci) - Nikolka a Lucinka.
 Nikolka: „Jé. Ahoj. Ty tu s námi dneska budeš?“
 Já: „Hm, dneska tu s vámi budu, a tak si budeme celý den hrát. Vám to ale sluší, vy se někam odpoledne chystáte?“
 Lucinka: „K babiče.“
 Nikolka: „Tuhle sukni mi koupila maminka!“
 Do toho přichází Pavel a přináší si s sebou dinosaura.
 Pavel: „Teto, já mám dinosaura. Ten je, co?“
 Teta Káťa: „Hm, skoro se ho bojím, jak je veliký.“
 Přibíhá Danda: „Teto, já mám zajíčka, ... na mazlení!!!“
 Do hovoru se vměšuje Nikolka: „Hele a tohle je zase moje hračka! Koupil mi ji táínek.“
 Pavel: „Nene, tahle panenka je naše! Ta je ze školky! Teto, řekni!“
 Teta Káťa: „Ale to víš že ano.“ (poněkud otráveně)
 Danda: „Ale ten můj zajíček je stejně nejhezčí! Heč!!!“
 Kačenka: „Tak to tedy není! Já mám totiž doma takovouhle opici!“ (ukazuje napjatýma ručičkami, jak je asi veliká)
 Pavel: „To nic není, já mám doma bagra!“
 Kubíček: „A můj táta má audymu ...!“
 Teta Káťa: „Tak dost, to už by stačilo, všechny hračky jsou přeci pěkné.“
 Zatím dorazila paní vedoucí a několik dalších dětí.

Paní vedoucí: „Kristýnko, pojeď ke mně. Ten tvůj táta se ten culík snad nikdy nenaučí. Pojeď, půjdeme ho spolu předělat.“
 Odvádí si tedy Kristýnku stranou, aby přečesaly vlásky. Martinka je z povzdálí pozoruje.
 Martinka: „Ahoj Kristý.“
 Kristýnka: „Ahoj.“
 Paní vedoucí: „Ukaž, Kristýnko, takhle vypadáš líp. Utíkej si hrát s Martinkou.“
 Martinka a Kristýnka se společně začnou honit.
 Teta Káťa: „Martino, Kristýno, nehoňte se! Všude na kobereci se valí spousta hraček, ještě zakopnete a něco se vám stane.“
 Za chvíli běží Martinka k tetě Kátě. Okamžitě se jí vrhá do klína a začne se s ní mazlit.
 Teta Káťa: „Tak co, Martinko!“
 Martinka: „Kristý, pojeď taky.“
 Teta Káťa: „Ty dvě kámošky, neuděláte bez sebe ani rámu!“
 Kristýnka po vzoru Martinky usedá do klína tety. Chvilí se s ní mazlí, ale ta se už musí jít věnovat ostatním dětem.
 Pavel: „Teto, my chceme koberec³¹! Ale tu silnici, prosím.“
 Teta Káťa přináší tedy žádaný koberec a vyndává krabici s autičky. Kluci se začínají prohánět po silnicích a tlačí při tom svá auta. Holčičky již tancování omrzelo a většina se jich seskupila okolo krámu. Hrají si na zákazníky a prodavače. Všechny „zákaznice“ si oblékly zástěrky a vyšantročily ze skříňky taštičky. Kačenka se ujmula role prodavačky.
 Kačenka: „Ták, dobrý den mladá paní, co to bude dneska?“
 Markétka: „Jeden cij, mlíko a ten sprej.“
 Kačenka: „Tenhle?“
 Markétka: „Jó.“
 Kačenka: „A co ještě?“
 Markétka: „Tamto.“ (ukazuje Kače do poličky)
 Kačenka jde k pokladně a počítá. Místo čísel jí na okénku pokladny naskakují různé druhy ovoce.
 Kačenka: „Dneska nám to dělá 12,- Kč.“
 Markétka zaplatí.
 Kačenka: „Děkujeme. Přijďte zas!“
 Martinka a Kristýnka jako jediné holčičky sedí stranou.
 Martinka: „Ty jsi moje kámoška, víd?“
 Kristýnka: „Jó.“
 Martinka se nakloní ke Kristýnce a začne ji objímat, hladit po vláskách a občas ji také obštědří nějakou tou pusou.
 Kristýnka: „Vždyť mě celou upusinkuješ.“ (začne se smát)
 Teta Jana: „Holky, chcete navlékat korálky?“
 Obě: „Ano!!!“
 Teta Jana přinese kyblik s korály a šňůrky. Holčičky se usadí a navlékají. Přichází k nim Lucinka a chce také navlékat. Kristýnka se nechápavě podívá a odstří kyblíček. Lucinka chvíli kouká, ale pak odbíhá za ostatními do krámu.
 Paní vedoucí: „Katko, už můžete pomalu sklízet hračky, svačina už je připravená.“
 Teta Káťa: „Děti, začneme si pomalu sklízet hračky, abychom mohli jít na svačinku.“
 Její výzva zůstává bez odezvy. Teta Káťa tedy ještě chvíli počká a pak volí novou taktiku.
 Teta Káťa: „Já se ale koukám, kdo se dneska stane králem v uklízení hraček. Zatím mám pocit, že zde mezi vámi žádný král není!“
 Děti okamžitě vyletí a nosí hračky na svá místa.
 Kačenka: „Teto, koukni na mě, já budu král!“

Danda: „*Nene, já uklízím víc!*“

Po třídě zavládl zmatek a děti se předhánějí v uklidu, aby je teta Káťa zvolila za krále.

Teta Káťa: „*Zatím to vypadá, že králem nebo spíš královnou bude Nikolka ... nebo snad Martínek?*“

Děti se začnou snažit ještě mnohem víc.

KOMPLIKACE SOUVISEJÍCÍ S ASTMATEM

Jak jste určitě postřehli, z chování a projevů dětí by nikdo nepoznal, že je mohou sužovat nějaké zdravotní obtíže. Hádají se mezi sebou stejně jako jejich zdraví vrstevníci, soupeří o přízeň a lásku tet, dohadují se, čí hračka je nej apod. Ale astmatické a alergické potíže dovedou někdy také pěkně potrápít. Vždyť jen vysoká nemocnost s nimi související udělá své. Největší trápení většinou přichází s nástupem dítěte do první třídy. Dítě často chybí, a tak se může snadno stát, že nezvládá školní učivo. Musí tedy všechno samo dohánět, v horších případech i opakovat ročník. A tak se mohou takévéto děti kvůli svému postižení stát terčem posměchu zdravých vrstevníků a pomalu se odcizují dětskému kolektivu. Myslím si, že je tomu třeba předcházet a nepodceňovat handicap astmatu či alergie. Snad právě proto mě v dechovém rehabilitačním stacionáři zaujaly dvě tříleté holčičky - Martinka a Kristýnka. Hrají si výlučně spolu a už dnes stojí stranou dětského kolektivu. Do herních činností se zapojují jen skrze učitelku nebo sestry. Staly se i největšími mazlíčky personálu školky. Nemyslím si, že se jedná o nějakou katastrofu (jsou teprve tříleté a mohou se ještě úplně změnit), ale bylo by dobré předejít tomu, aby jejich odcizení kolektivu dětí nebylo příliš veliké a vyvarovat se pozdějších nesnází.

DVĚ MALÉ SAMOTÁŘKY

Martinka mě zaujala již při mé první návštěvě stacionáře. Přišla s velkým medvědem, neustále brečela a chtěla maminku. Odmítala dětský kolektiv a její brekot neustával. Asi mi jí bylo líto, a proto jsem se s ní pokoušela navázat kontakt. Zprvu se mi to ale vůbec nedařilo (Martinka mě odmítala), což mě zřejmě stimulovalo k tomu, abych se nevzdávala (všechny ostatní děti byly ochotny pro mě udělat cokoli - jen Martinka ne, čímž mě velmi „rozčilovala“). Během dopoledne se mi podařilo onu bariéru prolomit a Martinka si se mnou začala hrát (stavěly jsme spolu postýlku pro jejího medvíčka). Netrvalo dlouho a Martinka se na mě začala obracet s každou prosbou či přáním. Stále však s sebou do školky vláčela medvěda a nachávala se ujišťovat, že její maminka přijde. Jednou, když Martinka zase brečela a já se jí snažila utiшит, přišla ke mně Kačenka (6let) a řekla mi: „*Teto, z toho si nic nedělej, vona brečí furt, je prostě taková ubu-lenka.*“ I později zůstávala Martinka sama - bez kamarádů. Samotářkou byla Martinka jen do doby, než se vrátila do školky po delší nemoci Kristýnka. Obě dvě byly hned ve svém živlu a začaly si spolu hrát. Dětský kolektiv však ignorovaly nebo dokonce i odmítaly.

Martinka je v tomto přátelství tou aktivnější, většinou činností začnou holčičky dělat na její popud. Když Martinka

přijde ráno do školky, vždycky pozdraví Kristýnku. Při hře ale spolu skoro vůbec nekomunikují (Martina má tendenci mnoho věci vyjadřovat gesty - resp. je-li spokojená a něco se jí líbí, směje se), podávají si hračky nebo jen sedí vedle sebe a každá se zabývá čím chce a co jí baví. Při verbální komunikaci je Martinka větší mluvka, v hovoru často používá zdobnělin. Co se Kristýnky týče, ta moc nemluví, snad také proto, že mnohému z její řeči není rozumět. Kristýnka je pasivní, někdy až trošičku neohrabaná. Ale jsou i situace, kdy se dokáže prosadit. Tak např. při prohlížení knížky O zvířátkách, kdy jsme spolu poznávaly zvířata podle obrázků, nedala Martince ani jedenkrát šanci a pokaždé pojmenovala zvířátko jako první (aniž by se spletla).

Je zajímavé všimnout si, jak se tyto holčičky chovají k ostatním dětem. Pokud jsou ve stacionáři obě dvě (spolu), dětský kolektiv ignorují. Sedí stranou a nikoho nepotřebují. Např. jednou přišla do školky Nikolka a oznamovala mi, že má dneska svátek. Skoro všechny děti se seběhly a začaly říkat, že i ony mají dneska svátek. Ale Martinka a Kristýnka seděly stranou a do slovního boje se nezapojily. Jindy, shodou okolností to opět byla Nikolka, zasáhla do našeho hraní a chtěla zorganizovat posílání autička - holčičky si jí však nevěšimaly a dělaly vše podle sebe.

Jiná situace nastane, když je ve škole jen jedno z děvčátek. Jak jsem se již výše zmínila, Martinka kamarádky zprvu zcela odmítala, ale s postupem času pozoruji v jejím chování příjemnou změnu. Není sice přímo středem dětského kolektivu, ani do něj zcela nezapadne, ale snaží se mezi své vrstevníky zařadit. Pozoruje třeba kluky, jak si prohlížejí obrázky lega a zasahuje do jejich „konverzace“. Někdy se po dětech začne opičít nebo si sama spontánně začne hrát (Kristýnka si sama ve stacionáři ani nehraje, jen sedí a pozoruje ostatní děti). Když k Martince někdo přijde, neignoruje ho, ale snaží se s ním začít hrát a spolupracovat. Je-li ale Martinka s Kristýnkou, stále platí, že jsou zcela odcizeny svým vrstevníkům.

Chování Kristýnky je v takovýchto situacích jiné. Jestliže je ve stacionáři sama bez Martinky, je sama úplně. Ostatní děti jí nezajímají, nehraje si s nimi, nekomunikuje. Snad jen jednou jsem si všimla, že poprosila Nikolku o bonbon. Spíš než dětský kolektiv vyhledává dospělé. Nejčastěji je v objetí paní vedoucí (své babičky). Ta se k ní chová úplně jinak než k ostatním dětem. Mazlí se s ní (což s jinými dětmi dělá jen zřídkakdy) a někdy nabývá dokonce pocitu, že ji z dětského kolektivu ještě více vytrhuje. Kolikrát se stalo, že zasáhla do hry a Kristýnku odvedla (kam? proč?). Také jsem byla jednou při hlídání dětí na ložnici upozorněna sestrou, abych nepouštěla Kristýnku příliš často na záchod, protože „*jestli ji vedoucí zmerčí, tak se ta holka ani nevyšpí*“ (slova sestry). Paní vedoucí zavádí každé ráno i jakýsi rituál, když Kristýnka přijde do školky - vždy jí začne česat a předělávat culík. Mně to většinou přijde zbytečné, protože při pohledu na ostatní holčičky zjišťuji, že jejich culíky jsou na tom nepochybně mnohem hůř.

Takže co se týče vztahu paní vedoucí a Kristýnky, ten je určován zcela jinými pravidly. Jinak mezi ostatním personálem je Kristýnka více než oblíbená (je mazlíčkem všech). Snad jí k tomu nahrává skutečnost, že patří k těm, kteří sami přijdou a chtějí se pomazlit.

Martinčin vztah k pracovnícím školky je obdobný jako

Kristýnčin. Jediným rozdílem je to, že zde nemá babičku. Jinak je velmi oblíbená, zkrátka mazel. Vztah tety Káti a těchto holčiček je také poněkud specifický. Je to totiž právě teta Káťa, která s nimi tráví více času než ostatní personál, neboť při dělení do skupinek je má právě ona.

Nyní uvedu několik poznámek z terénu, abych alespoň některé své soudy o Martince a Kristýnce doložila.

Martinka: „*Teto, podáš nám knížku?*“

Já: „*A jakou?*“

Kristýnka: „*Se zvířátkama.*“

Začnu tedy mezi knížkami hledat tu o zvířátkách. Ale jak poznat, kterou chtějí?

Já: „*Je to ta tahle?*“

Kristýnka: „*Ne.*“

Konečně se mi ji podařilo najít. Jmenuje se O zvířátkách. Holčičky jášají: „*To je vona!*“. Bereme knížku na koberec. Martinka s Kristýnkou si sedají vedle mne.

Já: „*A kterápak z vás pozná, co je na tomto obrázku za zvířátko?*“ (prstem ukazují)

Kristýnka: „*Prasátko, teto.*“

Já: „*No výborně, Kristýnko. Ty jsi šikovná holčička!*“

Martinka: „*Teto, to je prasátko.*“ (opakuje po Kristýnce)

Prohlížíme další obrázek. Opět se ptám, co je to za zvířátko.

Kristýnka: „*Kravička.*“

Martinka opakuje po Kristýnce. Neříká ani celé slovo, jen „*-ička*“. Takhle se to opakuje po celou dobu našeho prohlížení.

Sestra: „*Kristýnko, pojď ke mně, půjdeš na inhalaci.*“

Kristýně se zjevně nechce, a tak trochu vyděšeně kouká. Chytne mě za ruku.

Martinka: „*Kristý, já půjdu s tebou.*“

Tento nápad se již Kristýnce zamlouvá víc.

Martinka: „*Teto, půjdeme spolu.*“ (prosí)

Já: „*To víte že jo, tak pojďte, vy malý rozárky.*“

Sestra: „*Ty dvě bez sebe neudělaj ani ránu. Já posadím Martinu alespoň na solux, aby to těm dvěma kámoškám nebylo náhodou líto. Solux jí může jen prospět.*“

Kluci si prohlížejí brožurku, kde jsou obrázky lega. Martinka si pomalíčku sedá kousek od nich, ale tak, aby viděla na obrázky.

Martinek: „*Že to není pro velký, ale pro malý?*“ (ukazuje prstem na autíčko na obrázku)

Martinka: „*Pro přtata, že jo? Jo.*“

Někdo říká hm. Kluky ale prohlížení přestává bavit. Jdou a berou si nákladní auta a jezdí s nimi po kobereci. Martinka zůstává sedět sama u brožurky s legem.

Já: „*Co to bereš, Martinko?*“

Martinka: „*Žehličku.*“

Já: „*Budeš žehlit?*“

Martinka kýve hlavou a směje se. Bere z kouta dětské žehlicí prkno a snaží se jej postavit. Po několika nezdařilých pokusech mi to nedá a postavím jí prkno sama. Martinka bere z košíčku kapesníčky a začíná je žehlit (Nejprve si kapesníček hezky rozláhne a až potom žehlí. Poté odloží žehličku a začne oběma rukama skládat kapesník. Vyžehlený kapesník položí vedle košíčku a bere si další. Takto pokračuje několikrát). Přichází Pepa a přináší si také žehličku. Stoupá si vedle Martinky a začíná podle jejího vzoru také žehlit. Nejprve žehlí složený kapesníček, ale když viděl, že Mar-

tinka ho nejprve rozloží, dělá totéž po ní. Martinka se pokouší odložit žehličku na kovovou část prkna, ale Pepíček se jí tam motá. Počká až se skloní ke košíčku pro další kapesníček a žehličku odloží. Přichází Kuba.

Kuba: „*Co děláte?*“

Martinka, Pepíček: „*Žehlíme.*“

Martinka: „*My máme stejný.*“ (asi žehličky)...

Martinka: „*Já žehlím.*“

Pepíček: „*Já taky.*“

Martinka: „*Já taky žehlím.*“ (náhle prkno spadne)

Martinka: „*Upadlo, nevejdem se.*“ (odstrkuje Pepička)

Martinka: „*Teto, viš, když s tím žehlím, tak to páli. Jo!*“

Martinka najednou běží pryč.

VĚČNÉ PROČ

Zpočátku jsem uvažovala, zda by nemohla být určitá souvislost mezi handicapem astmatu, který obě děvčátka mají, a jejich nesamostatností a uzavřeností (je totiž více než pravděpodobné, že matka postiženého dítěte bude mít o něj větší strach než matka dítěte zdravého - v úvahu beru ideální případ matky). Jenže pak by na povrch vyvstávala ještě další otázka. Proč by zrovna tyto dvě holčičky měly být odlišné od ostatních. Vždyť skoro všechny děti ve stacionáři trpí astmatem a tudíž by se dalo předpokládat, že i jejich rodiče budou o ně projevovat větší zájem a budou se snažit je mít co nejvíce na očích v případě, že by došlo k astmatickému záchvatu, aby mohli poskytnout své ratolesti včasnou pomoc.

Takže v handicapu astmatu to asi nebude. Proč ale vyhledávají Martinka a Kristýnka přítomnost dospělých a o své dětské vrstevníky nejeví zájem? Vzbuzují v nich pracovníci stacionáře větší pocit jistoty a bezpečí? Obě děvčátka pocházejí z rodin, kde nemají žádného sourozence, jsou tedy jedináčky. Možná proto mají k dospělým blíže. Ale proč odmítají všechny ostatní děti, když spolu jsou nerozlučitelnými přítelkyněmi?

Odpověď stejně nikdy uspokojivá nebude a univerzální klíč k rozluštění této tajemnosti nalézt zřejmě nelze. Vždyť velkou roli nepochybně hraje i lidská individualita. Chtěla jsem jen upozornit, že na postižené je vždy třeba pohlížet nejen skrze jejich handicap. Zdravotní péče pro postižené stojí samozřejmě na prvním místě, ale nesmíme opomíjet všestranný rozvoj dítěte. Třeba za rok bude Martinka nebo Kristýnka středem dětského kolektivu a veškeré samotářské sklony u nich vymizí. Ale třeba také ne.

POZNÁMKY

¹Mičkování je poměrně nová léčebná metoda, se kterou přišla matka astmatického dítěte pí. Jehavá

- spočívá na prokrvení měkkých tkání (plic) tím, že přesně vymeznými tahy stimuluje akupresurní body

- název je odvozen od použití molitanových míčků na soft tenis
²Astmatici mají svou chorobou poznamenaný také tvar hrudníku, který je rovný na rozdíl od zdravé populace, kde správně postavený hrudník má kónický tvar - tj. tvar obráceného trojúhelníku - v ramenou širší, v pase užší

³Ke hře dětí se používají různé speciálně potlaštěné koberec - tento připomíná spleť silnic při pohledu z letadla, jeho velikost je asi 2x3 metry